

Daniela ZECA

Fiction-Ltd

Omar cel orb

roman

Ediția a III-a

POLIROM
2026

În Iran, fiecare duce un secret diferit de al celorlalți. Puse laolaltă, aceste povești fac o lume altfel, asemănătoare cutiei obscure dintr-un dagherotip. Pozarul își vâra fața îndărătul ramei acoperite cu pânză neagră și spunea: „zâm-biți!“ alcătuind dintr-un singur flash tăcerea studiată a unei umanități pe jumătate înghețate: copiii și mamele la picioarele taților sau doar fetele între ele, o mireasă cu mirele și nuntașii, în ordinea înălțimii, patronul și calfele, un *mullah* cu degetele împreunate pe burtă. Viața e întotdeauna în spatele acestei fotografii, îndrăzneată și vinovată, dar mereu liberă și de nestăpânit.

Începuse să se preumbe prin Yazd, încercând să își ia rămas-bun, dar părea ca și cum și-ar fi smuls suflarea din piept. Nu era vorba numai de acel loc, ci și de Meybod, de Bafgh și de Ardakan sau de Abarkouh. Din Abarkouh veneau unchiu-său și bunicu-său. La Meybod îl duceau cu șareta, să se uite la porumbeii din turn. Peste tot erau *guerbi*¹ care n-ar fi vândut duhul lui Vohu Manah pe un pumn de odoare.

În Abarkouh, dincolo de șosea, era un chiparos milenar, Pomul Raiului. Îl vedeai izbucnind din nisip ca o flacără verde-neagră, punctată de amulete și de eșarfe, de bilete cu rugăminți. În 1980, la scurt timp după Revoluție, canadienii și apoi rușii îi făcuseră testele cu carbon: patru mii de ani depășiți. I se mai

1. Adepți ai religiei zoroastriene care s-au împotrivit islamizării de după cucerirea arabă, din secolul al VII-lea, adesea cu prețul vieții.

spunea copacul lui Abraham sau al lui Ibrahim, dacă cel care îți vorbea era musulman ori creștin. Tulpina îi crescuse în torsade chinuite de vijeliile din deșert și asprite în coajă, încât de departe se zăreau ca tendoanele lui Matusalem, sprijinind o corolă în freamăt.

Omar mai fusese la Abarkouh o singură dată, însoțit de bunicu-său, dar atunci se dusesse cu bicicleta. Era o nesăbuintă să pedalezi într-o zi ca aia, era ca și cum te-ai fi învoit să fii copt în deschizătura unui cuptor. Dar el nu avea timp. Ajunsese la chiparos în plină amiază și își simțea sufletul amarui și înecăcios, precum o otravă sub limbă.

Biletul fusese scris încă de cu seara și bâjbâi în buzunarul adânc al pantalonilor cu care era îmbrăcat, ca să îl găsească. În pom mai erau batiste și nasturi tăiați de către pelerini de pe haine, mătănii în șirag și foarte multe răvașe, de aceea dorința lui se pierdu între celelalte, chit că era atât de răscolitoare și de ciudată: „Dacă tot trebuie să dispar din Yazd, fă să nu mă întorc niciodată...”.

Omar presimțea cum în trupul lui, ce avea să nu mai fie cuprins de centura *kusti*¹, năvăleau adevăruri noi. Nu erau ale minții, ci ale cărnii, ale râvnei de-a deveni ceea ce voia să rămână: un căutător al lui Haurvatat² și al lui Armaiti³ și slujbaş al focului.

1. Centură rituală, țesută din 72 de fire, pe care băieții o primesc înaintea vârstei de cincisprezece ani, într-o ceremonie de consacrare, și o poartă până la sfârșitul vieții.

2. În credința zoroastriană, personificare a Sănătății și Desăvârșirii.

3. În credința zoroastriană, personificare a Pietății și Credinței.

Se duse în grădina Doulat Abad și, sub pavilionul guvernatorului, își găsi camarazi de școală. Tată-său se-nvoia rareori să îl lase în parc, dar atunci era altceva: el avea să plece din Yazd pentru totdeauna. Le spusese și lor, pe când un curaj altfel decât mai simțise îi străfulgera inima. Ar fi vrut să fie acolo și cei care îl bătuseră pentru apă. Să le râdă în față, nepăsător, dar, la un loc cu dorința de-a face asta, i se duse în cap și tăișul durerii că se desparte de locul cel mai iubit.

Își făcu ochii roată și văzu trandafirii din jurul bazinului. Atârnavă diafani ca mătasea pe tijele coapte de zăpușeală. Îl văzu pe îngrijitor înțepând cu o săpăligă cuibul din jurul tufelor proaspete de lămâi, apoi șterse cu ochii mutrele amicilor lui, rând pe rând. Nu erau doar *zartoshti*, ci și circumciși ai profetului Mahomed. Semănau între ei, se înțeleseseră bine, însă dintr-odată i se păru că-i privește de foarte sus, că ei sunt copii și că el pur și simplu îmbătrânise. Cum aveau să prieapă cât îl durea?

Cum stătea răstignit pe bordura de cărămidă a digului, țâșni în picioare și le propuse: „Să ne mai jucăm doar o dată de-a prinselea, până vine căldura! Mă pun eu!”. Începu să alerge ca un zănatic, desfăcând în fuioare neclintirea uscată prin care trecea și torpoarea de dinaintea orelor de siestă. Nu venea nimeni în urma lui. El știa că nu vine, dar alerga, fiindcă nu se putea întoarce și fiindcă știa că nu va mai fi la fel cum fusese.

Ultima lui călătorie cu maică-sa fusese un drum parcă scris în rai: totul se potrivise. Venise și ploaia să stingă deșertul, ca pe un gâtlej însetat. Praful prinsese crustă, vântul se îmblânzise. La șiiți era ziua *Sisdah Bedar*¹, când ieșeau din case și umblau ca furnicile.

După ploaia de noapte, se făcuse mai cald, iar femeile tinere și copiii se-mbulzeau pe străduțele orașului vechi. Mama lui avea prietene din credința Profetului și cu ele gândise un dus la Kerman. Mai fusese o dată la Abyaneh, la o ceremonie de spălare a covoarelor, dar era prea copil să-și aducă aminte. Obosise urcând ulicioarele în pantă, pe care suiai ca pe o scară la cer. Adormise în patul unui *zartosht* în vârstă, speriat de localnicii care se duceau către deal, scurtând mersul pe caturile fiecărui acoperiș. Își mai amintește, în schimb, lumina curată din acel vis plin cu oameni-păsări și cu oameni-pisici care umblau liberi pe țiglele caselor.

Kermanul însă era înspre sud, loc de piatră caldă, la fel ca Yazd. Pustiul deșertului Dasht-e Lut îi dădea coșmaruri de seară. La apus, se porneau furtunile de nisip, iar Pământul stătea pe-o coastă: oamenii vorbeau încă de cutremurul care trecuse de munți și făcuse o ruină din Arg-e Bam. *Zartosht*-ii din Yazd îi spuneau țara oaselor, fiindcă vântul și ploaia scoteau din adânc schelete de pești mai mari ca o barcă. Peretele muntelui

1. A treisprezecea zi după Nowruz, Anul Nou, când musulmanii șiiți ies, ca să nu-i găsească ghinionul în propriile locuințe, purtând în mâini mănunchiuri de grâu verde.

Lalezar creștea din mormintele unei mări. Zarathustra Înțeleptul le secase din ape și lăsase doar creste cu cărări pentru oi.

Pentru el, un copil încă nedus la școală, Kerman era oaza fructelor de *ajil*¹ și-a covoarelor îndesite din *majlis*-ul² bunicilor: „Lână de Kerman“, zicea capul respectatului șir de popi, care începea cu un *athravan*³ și se prelungea pân' la tată-său, care ajunsese *mobed*. „Lână de Kerman“, zicea maică-sa, pipăind țesătura albastră, cu fir, a unor întinderi cotropite de soare.

Luaseră autobuzul de la Piața Darkar, plănuiind c-au s-ajungă în două ore. Dar șoferul nu se grăbea. Se oprea să ia oameni care se urcau cu mănunchiuri de *sabzeh*⁴ încolțit și cu coșuri gătite pentru prânzul afară.

N-aveau rude în Kerman, doar prieteni la templu, în bazarul Vakil și în clanul sufit al Nematollahilor, în ai căror derviși credeau.

Mama lui prețuia sărbătorile tuturor și de-aceea o zi în care șiiții risipeau ghinionul era sfântă și pentru ea. De aceea pusese la cale un drum doar al ei cu băiatul, socotind că au să stea doar o noapte în Kerman și apoi au să plece mai departe, spre nord.

„E o călătorie a comorii“, îi spusese zâmbind, însă el credea asta o *Dorugh-e Sisdab*⁵, așa că râsese și se hârjonise tot drumul cu băieții și fetele celorlalți.

1. Amestec de fistic, alune de pădure și mirodenii.

2. Aici cu sensul de sufragerie în care erau admise doar întâlnirile între bărbați.

3. Preot zoroastrian începător.

4. Grâu verde ori secară, puse anume la încolțit, pentru cea de-a treisprezecea zi de la Nowruz.

5. Păcăleală amuzantă și inofensivă, spusă cu ocazia noului an.

Dorugh-e Sisdah e o păcăleală a blândeții, o minciună de spus numai celor apropiați, o dată pe an, la sfârșit de Nowruz.

Se zicea: „Am să te iau în Kerman, unde văru-meu a dezgropat o comoară“. Mai că ai fi putut să o crezi, gândind că și alții dezgropaseră bani de pe vremea ahemenizilor, podoabe și vase.

Lui Omar îi plăcuseră plecatul de-acasă, prunele și porția de *dolme kadu* pe care o primise în dar, ochii maică-sii strălucind. Minciuna și vorbele despre comoară, muțenia locului încălzit de o arșiță ca în Yazd.

Oamenii serbau peste tot și se preumblau dintr-un loc într-altul. Pentru un copil de *zartoshti*, firi atât de tăcute și de umbroase, veselia din jur era o însorire în inimă.

În fața *hammam*-ului Ebrahim, maică-sa se opri pentru un pumn de curmale, pe care i le cumpără ca desert. Numai palmierii din Bam făceau astfel de poame care, în amiaza deșertului, păreau ciucuri de ambră, găтели pentru vânt. Era la amiază și în Yazd s-ar fi stat în răcoarea întunecată de după storuri. Mamă-sa și femeile ajunseseră sub arcadele ceainăriei „Ghahve Sonnati“, iar acolo Omar găsi locul cel mai parfumat de pe lume: era un salon pictat, fostă baie a guvernatorului, în care atunci, pahare și cești zornăiau cu un clinchet de fructe cu coajă, care se loveau între ele.

Maică-sa îi trecuse degetele prin păr și îl întrebase: „Ție nu ți-e sete, copile?“.

De uimire, de bucurie, uitase și deodată își simțise gâtul ca pârjolit. Înghițise în sec și se sufocase o secundă în aroma de afin și de bob de Assam, tulburate